

ОСНОВНИТЕ СЪБИТИЯ В ИСТОРИЯТА НА ОБЕДИНЕНИТЕ НАЦИИ

1945

25.4.–26.6. Основаване на Обединените Нации на конференцията в Сан Франциско

24.10. Уставът на ООН влиза в сила (оттогава този ден се отбелязва като „Ден на Обединените Нации“)

1946

Първо заседание на Общото събрание в Лондон; подготвя се създаването на Икономическия и социален съвет

Тригве Ли от Норвегия е първият генерален секретар на ООН

1947

Създава се първата структура за обсъждане на ядрените проблеми. Дискутира се „Плана Барух“, предложен от САЩ, предвиждащ съсредоточаване на всички ядрени изследвания и производства под международен контрол. Опасявайки се, че това би означавало контрол на САЩ (тогава те притежават монопола на ядрената бомба), Съветския съюз се изказва за забранителен режим.

Декември. Общото събрание приема резолюция за създаване на Израелска и Палестинска държави на територията на Палестина в Близкия изток.

1948

10.12. Общото събрание приема „Общата декларация на човешките права“ (оттогава този ден се отбелязва като „Ден на човешките права“)

1950

юни Избухва Корейската война. Възползвани от отсъствието на СССР от Съвета за сигурност, САЩ прокарват резолюция за намеса на ООН във войната.

1953

Даг Хамаршелд от Швеция става генерален секретар на ООН

1954

Висшият комисар на ООН за бежанците (UNHCR) получава Нобеловата награда за мир

1955

Приемане на нови 16 страни-членки, включително бившите съюзници на хитлеристка Германия България, Унгария, Италия, Румъния, Финландия (така към ООН вече има 76 страни-членки)

1956

Общото събрание приема резолюция за осъждане на англо-френско-израелското нападение над Египет, спонсорирана от СССР и САЩ. Взема се решение за изпращане на мирни военни части в кризисния район на Суецкия канал

1960

Начало на мирната мисия в Конго, резултат от безредиците сред прекратяване на белгийския колониален режим.

ООН приема резолюция за предоставяне на независимост на колониалните страни и народи, с която легитимира борбата им срещу колониалните държави.

1961

След смъртта на Хамаршелд (самолета му е свален в Африка) Генерален секретар на ООН става У Тан от Бирма

В Общото събрание е огласена Декларацията Зорин-Маклой (съветски и американски посланици в ООН) в полза на всеобщо и пълно разоръжаване.

Начало на Първата декада за развитието на ООН

1962

След приемането на още държави от 1955 година към ООН принадлежат 100 страни-членки и развиващите се страни от

Азия, Африка и Латинска Америка вече разполагат с мнозинство в Общото събрание.

1964

Начало на мирната мисия в Кипър

Първа световна конференция за търговия и развитие (UN-CTAD I)

Създаване на „Група 77“ като обединение на развиващите се страни

1965

Промяна в Устава на ОН: Увеличаване на членовете в Съвета за сигурност от 11 на 15 и в Икономическия и социален съвет от 18 на 27

Учредена е програма за развитие на ОН (UNDP)

UNICEF, организацията в помощ на децата на Обединените Нации, получава Нобелова награда за мир

1966

Общото събрание се обединява в приемането на два решаващи пакта за понататъшното развитие на международната защита на човешките права:

„Международен пакт за граждански и политически права“

„Международен пакт за икономически, социални и културни права“

1967

Ноември: след израелското нападение над Египет, Сирия и Йордания и окупация на арабски области предимно с палестинско население Съветът за сигурност приема известната резолюция 242 за незабавно изтегляне на израелските войски от окупираните територии, решаване проблема чрез преговори и правото на всяка страна от района на сигурност в признати граници.

1968

Ноември: с помощта на ООН е съгласуван Договорът за неразпространение на ядреното оръжие

1969

Международната организация по труда (ILO), специализирана агенция на ООН, получава Нобеловата награда за мир

1971

Начало на втората Декада на развитието на ООН

Курт Валдхайм от Австрия става Генерален секретар на ООН

Китайската Народна Република е призната за законен член на ООН. САЩ ревизират подкрепата си за чанкайшисткото правителство на о-в Тайван, чийто представител напуска Съвета за сигурност.

1972

Световна конференция за околната среда в Стокхолм; Приета е програма за околната среда на ООН (UNEP)

1973

Промяна в Устава на ООН: Увеличаване на броя на членовете в Икономическия и социален съвет от 27 на 54

В резултат на Четвъртата арабско-израелска война („Йом-Кипурска война“) Съветът за сигурност приема резолюция 338, която повтаря искането Израел да напусне окупираните територии.

1974

Специално заседание на Общото събрание; Дискусията относно концепцията за „Новия световен икономически ред“

Организацията за освобождение на Палестина е призната за единствения законен представител на палестинския народ. Общото събрание гласува резолюция осъждаща ционизма като проява на расизъм, което води до гневна реакция на САЩ и заплахи към организацията.

Общото събрание подписва „Хартата на икономическите права и свободи на държавите“

С мнозинство в Общото събрание е прието определение за понятието „агресия“ с рекомендателен статус, но голяма част от държавите се разграничават от него.

Изключване на Южна Африка заради апартейд-режима

1976

Подписаните през 1966 пактове за човешките права влизат в сила

1978

Общото събрание на ООН приема резолюция, осъждаща виетнамската окупация на Камбоджа (Виетнам се намесва след активни провокации на т.нар. „Червени кхмери“, осъществяващи геноцид в собствената си страна).

1980

Общото събрание на ООН осъжда съветската интервенция в Афганистан (дек. 1979 г.)

1981

Хавиер Перес де Куеляр (Перу) става Генерален секретар на ООН

Начало на Третата декада на развитието на ООН

Висшият комисар на ОН за бежанците (UNHCR) получава Нобеловата награда за мир (за втори път след 1954)

1982

ООН провежда траурна сесия във връзка със смъртта на съветския лидер Леонид Брежнев, признавайки заслугите му за разведряването.

ООН осъжда израелското нахлуване в Ливан и извършените под неговото покровителство кланета на палестинци от християнски милиции в лагерите „Сабра“ и „Шатила“. Въпреки резолюцията на Съвета за сигурност практически мерки за спиране на погромите не са предприети.

Общото събрание енергично осъжда акциите на расисткия южноафрикански режим срещу съседните африкански държави.

1983

Политическата борба в ООН достига кулминационна точка: при неизяснени обстоятелства съветските противовъздушни сили свалят граждански южнокорейски самолет „Боинг-747“ над своя територия, загиват 269 души.

1984

Президентът Рейгън произнася важна политическа реч в Общото събрание, в която посочва, че една ядрена война не може да се спечели. Това слага началото на бавно успокояване на страстите в организацията.

1985

септември: новият съветски ръководител Михаил Горбачов оповестява от трибуната на ООН концепцията за „Ново политическо мислене“, според която общочовешките интереси имат приоритет над класовите..

1986

Междувременно продължава конфликтът САЩ – ООН. Администрацията на Рейган отказва да плаща вноските си (25% от приходите на ООН); расте критиката срещу ООН, говори се за неефективността ѝ.

1987

Вниманието отново е привлечено към Близкия изток, където се води ожесточена Иракско-иранска война. България става обект на критики заради политиката си по т.нар. възродителен процес. Същевременно САЩ дискретно подготвят сближение с палестинското ръководство.

1988

Реч на Горбачов пред Общото събрание, в която той се произнася в подкрепа на ООН и нейното укрепване. Освен това той обявява за едностранни акции за намаляване на въоръженията и предстоящо изтегляне от Афганистан.

На ООН се отсъжда Нобеловата награда за мир за миротворителните операции „сини каски“ (Blauhelm)

1991

Начало на Четвъртата декада на развитието на ООН
Бутрос Бутрос-Гали от Египет става Генерален секретар на ООН

Втора война в залива след иракската инвазия в Кувейт с изключителното пълномощие на Съвета за сигурност

1992

Бутрос-Гали представя „Дневен ред за мир“, в което излага стратегия за промени на ООН.

В Рио де Жанейро (Бразилия) под егидата на ООН е проведена Конференция за Земята, където се прокламират 27 генерални принципа за развитието и околната среда.

Начало на мирната мисия в бивша Югославия и Сомалия. Съветът засигурност налага ембарго върху военни доставки за Югославия (Рез. 757)

1993

Световна конференция по човешките права във Виена

Със съдействието на ООН, САЩ и Русия е постигнато „Споразумението от Осло“ между Организацията за освобождение на Палестина и Израел за мирно уреждане на арабско-израелския конфликт.

1994

Световна конференция по проблеми на населението в Кайро

Създаване на световната търговска организация (WTO) като приемствена организация на GATT (General Agreement on Tariffs and Trade)

Бутрос-Гали представя „Дневен ред за развитие“

Palau става 185-тата страна-членка на ООН; по този начин Съвета за попечителство поради липса на райони за работа приключва работата си и се саморазпуска

1995

Световна конференция за социално развитие в Копенхаген
Световна конференция на жените в Пекин

Комисията за световно управление (Commission on Global Governance) представя своя доклад „Our Global Neighborhood“; интензивен дебат относно реформите по повод 50 годишния юбилей на ООН

1996

Световна конференция за човешките поселения (habitat) в Истанбул, Турция

Среща на върха в Рим по проблемите на изхранването

1997

Кофи Анан от Гана става Генерален секретар на ОН

В Ню Йорк е проведен световен самит по повод опазването на запасите от прясна вода.

В японския град Киото под егидата на ООН е приет Протокол за ограничаване на газовите емисии в атмосферата и предотвратяване на парниковия ефект. (Първа такава стъпка е Монреалския протокол от 1987)

1998

Подписване на статут за създаване на постоянен международен наказателен съд

Активизация на международното посредничество в Косово

1999

Без пълномощие на ООН, изисквано от Устава, НАТО под американско ръководство започва бомбардировки на Югославия. Постфактум, с усилията на Русия е приета резолюция 1244 на Съвета за сигурност, с което на Косово се признава право на автономия но в рамките на Югославия. В организацията отново назрява криза.

2000

Среща на върха на ООН по повод новото хилядолетие: държавните и правителствени глави подписват „Декларация на новото илядолетие на ООН“, в която се поставят далеч отиващи социални и икономически цели.

2001

Световна конференция срещу расизма в Дърбан
Септември: ООН единодушно осъжда терористичния акт срещу обекти във Вашингтон и Ню Йорк
Нобелова награда за мир за Кофи Анан и Обединените Нации

2002

Световна конференция за устойчиво развитие (Рио + 10) в Йоханесбург

2003

ООН одобрява американския план „Пътна карта за мир“ в Близкия изток и във формата на т.нар. „Квартет“ (ООН, САЩ, Русия, ЕС) активно участва в мирните усилия за решаване на палестинския въпрос. Но то се спъва от трудностите за принадлежността на Ерусалим, въпросът за връщането на палестинските бежанци и финализирането на независимостта на Палестинската държава.

През есента на 2002–2003 г. Съветът за сигурност непрекъснато е сезиран за ядреното въоръжаване на Ирак. Експертните доклади не показват доказателства в това отношение. Съветът приема няколко резолюции с общи призови към Ирак да сътрудничи, без да му се отправят конкретни обвинения и да се предупреждава за конкретни санкции. Въпреки това, през март с.г. САЩ начело с „Коалиция от желаещи“ нахлуват в страната. Това предизвиква остро недоволство в ООН. Лично Генералният секретар на ООН осъжда инвазията. В Съвета за сигурност Русия, Китай и Франция отхвърлят всякакви опити да бъде ангажирана организацията с този акт.

2004

Кризата на ООН придобива публичен характер. В медиите и на академично ниво тя е критикувана, но и защитавана от различни международни среди. Нов удар срещу нея са разкритията за корупция и злоупотреби в Секретариата, особено във връзка с иракската програма „Петрол срещу храни“ през 1990-те години. В тях е замесено и семейството на Генералния секретар. Бъдещето на ООН зависи до голяма степен от позицията на световното гражданско общество, на международната общественост и на най-влиятелните политически сили.

Мирни мисии на ООН

UNSCOB- 1947 – 1951

Специален комитет за
Балканите

UNTSO от 6/1948

Мисия за контрол над отказа от употреба на сила в Палестина

UNMOGIP от 1/1949

Военна наблюдателна група, контрол над отказа от употреба на оръжия
Индия/Пакистан (Кашмир)

UNEF I 11/1956 – 6/1967

Спешна група (I) за наблюдение на израелско-египетското примирие в п
Синайския полуостров

UNOGIL 6/1958 – 11/1958

Наблюдателна военна част в Ливан

ONUC 7/1960 – 6/1964

Участие в умиротворителни операции в Конго

UNSF 10/1962 – 4/1963

Военна част по сигурността в Западна Нова Гвинея (бивша холандска колония Западен Ириан)

UNYOM 7/1963 – 9/1964

Наблюдателна мисия в Йемен

UNFICYP seit 3/1964

Мирна военна част, контрол над отказа от употреба на сила в Кипър

DOMREP 5/1965 – 10/1966

Мисия в Доминиканската република

UNIPOM 9/1965 – 3/1966

Наблюдателна мисия в Индия/Пакистан по повод конфлищга в Кашмир

UNEF II 10/1973 – 7/1979

Спешна група (II) за раздалечаване на израелско-египетските сили в Синай

UNDOF от 6/1974

Наблюдателна група, контрол над неупотребата на оръжия Сирия/Израел в района на Голанските възвишения

UNIFIL от 3/1978

Контрол над неупотребата на сила в Ливан

UNGOMAP 4/1988 – 3/1990

мисия на „Добри услуги“ в Афганистан след напускането на съветските войски от района

UNIPMOG 8/1988 – 2/1991

наблюдателна група за съблюдаване на примирието след Ирано-иракската война, продължила близо 7 години

UNAVEM I 1/1989 – 5/1991

Мисия за наблюдаване на примирието между правителството и въоръжените групировки в Ангола

UNTAGG

4/1989 – 3/1990

помощ за преходния период в Намибия (Южна Африка/

ONUCA 11/1989 – 1/1992

наблюдателна група в Централна Америка (Салвадор/

UNIKOM от 1991

контрол над невоенната зона при конфликта Ирак/Кувейт

MINURSO от 1991

контрол над неупотребата на сила в Западна Сахара

UNAVEM II 6/1991 – 2/1995

Умиротворителна мисия в Ангола

ONUSAL 7/1991 – 4/1995

наблюдателна мисия в Ел Салвадор

UNAMIC 10/1991 – 3/1992

предварителна мисия в Камбоджа

UNPROFOR 2/1992 – 3/1995

защитна група в бивша Югославия

UNTAC 3/1992 – 9/1993

преходна администрация в Камбоджа

UNOSOM I 4/1992 – 3/1993

Умиротворителна операция в Сомалия

ONUMOZ 12/1992 – 12/1994

умиротворителна операция в Мозамбик

UNOMIG през 1993
контрол над неупотребата на сила в Грузия

UNOSOM II 3/1993 – 3/1995
Операция в Сомалия

UNOMUR 6/1993 – 9/1994
наблюдателна мисия в Руанда/Уганда

UNMIH 9/1993 – 6/1996
наблюдателна мисия в Хаити

UNOMIL 9/1993 – 9/1997
наблюдателна мисия в Либерия

UNAMIR 10/1993 – 3/1996
Помощна мисия в Руанда

UNASOG 5/1994 – 6/1994
Наблюдателна група в Чад

UNMOT 12/1994 – 5/2000
Наблюдателна група в Таджикистан

UNMIBH през 1995
Прилагане на мирния договор от Дейтън
За Босна-Херцеговина

UNAVEM III 2/1995 – 6/1997
Наблюдателна мисия в Ангола

UNCRO 3/1995 – 1/1996
Наблюдателна мисия в Хърватска

UNPREDEP 3/1995 – 2/1999
Превантивна група в Македония

UNMOP през 1996
Контрол над разоръжаването в райони на бивша Югославия

UNTAES 1/1996 – 1/1998
Преходно управление в части от Хърватска (Крайна)

UNSMIH 7/1996 – 7/1997
помощна мисия в Хаити

MINUGUA 1/1997 – 5/1997
Мисия в Гватемала

MONUA 6/1997 – 2/1999
Наблюдателна мисия в Ангола

UNTMIH 8/1997 – 11/1997
Мисия за контрол върху прехода в Хаити

MIPONUH 12/1997 – 3/2000
цивилна полицейска мисия в Хаити

UNPSG 1/1998 – 10/1998
цивилна полицейска мисия в Хърватска

UNOMSIL 7/1998 – 10/1999
наблюдателна мисия в Сиера Леоне

MINURCA 4/1998 – 2/2000
Мисия в Централноафриканската република

UNMIK от 1999
създаване на цивилно временно правителство в Косово

UNAMSIL от 1999
контрол над неупотребата на сила в Сиера Леоне

UNTAET от 1999

създаване на временно правителство в Източен Тимор

MONUC от 1999

**контрол над неупотребата на сила и на изтеглянето на чуж-
дестранните военни сили от Конго**

UNMEE от 2000

контрол над неупотребата на сила в Етиопия/Еритрея